

PEKİŞTİRME

PEKİŞTİRME NEDİR?

Pekiştirme bir davranışın ardından sunulan ve davranışın ileride tekrar sergilenme olasılığını artıran duruma verilen addır. Örneğin, yerinde sessizce oturduğu için otizmli bir çocuğun “Bravo, yerinde sessizce oturuyorsun!” diyerek ödüllendirilmesi buna bir örnek olarak verilebilir.

PEKİŞTİRMENİN GERÇEKLEŞMESİ İÇİN GEREKENLER

- Davranışı izleyen yani davranışın gerçekleşmesinin ardından sunulan bir sonuç (pekiştireç) olmalıdır.
- Sonuç, izlediği davranışın tekrarlanma olasılığını artırmalıdır.
- Davranış, onu izleyen sonuca (pekiştirece) bağlı olarak artmalıdır.

ÖRNEK

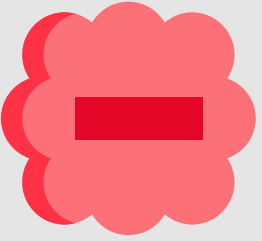

PEKİŞTİRME TÜRLERİ

İki türlü pekiştirme bulunmaktadır. Bunlar olumlu ve olumsuz pekiştirme türleridir. Aşağıda detaylı olarak bu türlere yer verilmiştir:

Olumlu Pekiştirme: Ortama hoş giden bir uyarının eklenmesi sonucu davranışın tekrarlanma olasılığının artmasına olumlu pekiştirme denir. Örneğin, öğretmeni “otur” dediğinde oturan otizmli bir çocuğun yerine oturma davranışının ödüllendirilmesi.

Olumsuz Pekiştirme: Ortamdaki itici uyarının çıkartılması sonucu davranışın tekrarlanma olasılığının artmasına ise olumsuz pekiştirme denmektedir. Örneğin, güzel yazı yazabilmesine rağmen özensiz ve kötü yazı çalışması yapan bir öğrencinin yazısının silinmesi ve öğrenciden tekrar yazmasının istenmesi ve öğrenci güzel yazdığında tekrar yazma yaptırılmaması buna bir örnek olarak verilebilir.

OLUMLU VE OLUMSUZ PEKİŞTİRME UYGULAMA BASAMAKLARI

- Öğretilmesi hedeflenen davranış belirlenir.
- Öğretilmesi hedeflenen davranışın öğretime başlamadan önce ne düzeyde olduğu veri toplanarak belirlenir.
- Davranışsal amaç yazılır. Yani çocuğa öğretmeye çalıştığımız hedef davranışın hangi koşullarda, ne zaman gerçekleşeceği ve hangi koşulda doğru kabul edileceği belirtilmelidir.
- Olumlu/olumsuz pekiştireçler belirlenir.
- Ayırt edici uyarın (yönerge) belirlenir. Örneğin, eşle, göster, bana bak vb.
- Yanıt aralığı (yönergenin sunulmasıyla birlikte gerçekleşmesi beklenen davranış arasında geçen süre) belirlenir.
- Olumlu pekiştirme için öğrencinin tepkisinden sonra öğrencinin hoşuna giden uyarın sunulur.
- Olumsuz pekiştirme için öğrencinin tepkisinden sonra öğrencinin hoşuna gitmeyen uyarın ortamdaki kaldırılır.
- Veriler değerlendirilerek gerekli uyarlamalar yapılır.

Bu infografik Tohum Otizm Vakfı Eğitim ARGE departmanı tarafından geliştirilmiştir.

Referans vermeden kullanmak, basım ve dağıtımını yapmak yasaktır.

arge@tohumotizm.org.tr

www.tohumotizm.org.tr

Kaynak: Yılmaz, D. (2019, Nisan 14). Otizmli Çocuklar için Motivasyon Sistemleri Geliştirme [Video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=lyXIXAGxQLY>

Vuran, S. (Ed.). (2019). Eğitime uzanan yol projesi öğretmen eğitim kitapçığı. Tohum Otizm Vakfı.

Geliştiren: Uzm. Deniz Yılmaz

Editör: Uzm. Neslihan Canpolat-Çiğ